

УДК 65.014.12

В. М. Даніч

доктор економічних наук, професор
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
danichvitaly@gmail.com

С. М. Шевченко

старший викладач
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
es-science@karazin.ua

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ АРХІТЕКТУР ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ

Стаття висвітлює фактологію, особливості та засади функціонування вищих навчальних закладів, в першу чергу Луганської та Донецької областей, в умовах бойових дій і дезінтеграції територій. Проаналізовано проблеми вищих навчальних закладів, шляхи їх вирішення де-факто і де-юре, особливості організації навчального процесу під час проведення бойових дій. Наведені приклади управлінських рішень керівництва ВНЗ стосовно подолання небезпек, що виникли внаслідок військово-політичної кризи. Основна увага приділена шляхам розвитку інформаційно-управлінських архітектур вищих навчальних закладів в умовах дезінтеграції, впливу політичної ситуації та терористичної загрози на роботу вищих навчальних закладів. Проаналізовано інституціональні особливості функціонування розділених вищих навчальних закладів, проблеми реалізації навчального процесу і умови, що вплинули на розділ ВНЗ. Окреслено проблеми використання дистанційних форм навчання. В статті визначені державні нормативні документи, що впливають на розвиток інформаційно-управлінських архітектур вищих навчальних закладів, проведено їх аналіз. Такими документами виступають концепція стратегічного розвитку ВНЗ, стратегія національної безпеки, військова доктрина, Закон України «Про основи національної безпеки України», а також стратегія або план дій закладів Міністерства освіти, стратегічний план дій підприємств, організацій певної області, районів на випадок військового вторгнення. Визначено ієрархію цих державних нормативних документів, їх роль в забезпеченні якості управлінських рішень стосовно перетворення інформаційно-управлінських архітектур ВНЗ. Також виокремлено ключові пункти таких документів.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, інформаційно-управлінська архітектура, дезінтеграція, бойові дії, ієрархія нормативних документів.

JEL Classification: C 530, C 610.

V. N. Danich

D. Sc. (Economics), Full Professor
V.N. Karazin Kharkiv National University
danichvitaly@gmail.com

S. N. Shevchenko

Senior Lecturer
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
es-science@karazin.ua

EVOLUTION OF INFORMATION AND MANAGEMENT ARCHITECTURES OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN CONDITIONS OF DISINTEGRATION

The article describes features and principles of operation of higher education institutions mostly in Donetsk and Lugansk regions, in conditions of fighting and disintegration territories. The problems of higher education, their solutions de facto and de jure, especially the educational process during the war are analyzed. There are given examples of administrative decisions regarding university leadership to overcome danger arising from military and political crisis. The main attention is paid to the ways of management and information architecture of higher education institutions in terms of disintegration influence of the political situation and terrorist threats on the

© Даніч В. М., Шевченко С. М., 2017

work in higher education. There were analysed institutional peculiarities of the split higher educational establishments, problems of implementation of educational process and the conditions affecting the university separation. There were outlined the problems of using distance learning. In the article there are described government regulations that affect the development of information management architecture of universities, it is conducted their analysis. These documents are the following: the concept of strategic development of the university, the strategy of national security, military doctrine, the Law of Ukraine "The grounds of National Security of Ukraine" and the strategy or plan of institutions of the Ministry of Education, strategic plan for businesses, institutions of certain areas in case of invasion. It was also defined the hierarchy of government regulations and their role in ensuring quality of management decisions concerning the transformation of information management architecture of universities. Also there are singled out key points of such documents.

Keywords: higher education institutions, information management architecture, disintegration, fighting, hierarchy regulations.

JEL Classification: C 530, C 610.

В. М. Данич

доктор экономических наук, профессор
Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина
danichvitaly@gmail.com

С. М. Шевченко

старший преподаватель
Восточнукраинский национальный университет имени Владимира Даля
es-science@karazin.ua

РАЗВИТИЕ ИНФОРМАЦИОННО-УПРАВЛЕНЧЕСКИХ АРХИТЕКТУР ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ДЕЗИНТЕГРАЦИИ

Статья освещает фактологию, особенности и принципы функционирования высших учебных заведений, в первую очередь Луганской и Донецкой областей, в условиях боевых действий и дезинтеграции территорий. Проанализированы проблемы высших учебных заведений, пути их решения де-факто и де-юре, особенности организации учебного процесса во время проведения боевых действий. Приведены примеры управленческих решений руководства вуза по преодолению опасностей, возникших в результате военно-политического кризиса. Основное внимание уделено путям развития информационно-управленческих архитектур высших учебных заведений в условиях дезинтеграции, влияния политической ситуации и террористической угрозы на работу высших учебных заведений. Проанализированы институциональные особенности функционирования разделенных высших учебных заведений, проблемы реализации учебного процесса и условия, повлиявшие на раздел вузов. Обозначены проблемы использования дистанционных форм обучения. В статье определены государственные нормативные документы, влияющие на развитие информационно-управленческих архитектур высших учебных заведений, проведено их анализ. Такими документами выступают концепция стратегического развития вуза, стратегия национальной безопасности, военная доктрина, Закон Украины «Об основах национальной безопасности Украины», а также стратегия или план действий заведений Министерства образования, стратегический план действий предприятий, организаций определенной области, районов в случае военного вторжения. Определена иерархия этих государственных нормативных документов, их роль в обеспечении качества управленческих решений относительно преобразования информационно-управленческих архитектур вузов. Также выделены ключевые пункты таких документов.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, информационно-управленческая архитектура, дезинтеграция, боевые действия, иерархия нормативных документов.

JEL Classification: C 530, C 610.

Постановка проблеми. Події, які проходили в Україні з початку листопада 2013 і дотепер, відносяться до малоїмовірних, непередбачуваних, неочікуваних, таких, що трапляються дуже рідко (Талеб, 2009). Кожний вищий навчальний заклад здійснює свою діяльність на основі статуту, який визначає мету ВНЗ, його задачі, структуру, тощо. В статуті не пишеться, а за замовчуванням (типово, стандартно) вважається, що діяльність ВНЗ проходить за мирних умов, коли країна не в стані революції або війни, які супроводжуються фактичною дезинтеграцією країни.

Військово-політичне протистояння на сході України призвело до дезинтеграції – фактичного розділу країни на території з ворожими владними структурами, які ведуть збройну боротьбу між собою. Процес відділення територій супроводжувався дезинтеграцією економічних і соціальних структур, зокрема, вищих навчальних закладів. І, як наслідок, майже

всі ВНЗ Криму, Луганської та Донецької областей були змушені приймати рішення в умовах невизначеності, не маючи прикладів (шаблонів, паттернів) поведінки в подібних ситуаціях, а також моделей перетворення своїх структур.

Викладачі і студенти приймали рішення про територію подальшого проживання. Навчальні заклади, як юридичні особи, частково переміщалися на контрольовану територію, а частково залишалися на непідконтрольній території, згодом декларуючи себе як ВНЗ самопроголошених республік. Отже, ключовою структурною зміною ВНЗ стало їхнє розділення на два навчальні заклади: підконтрольний Україні й підконтрольний ДНР-ЛНР.

В залежності від обраного рішення змінювалися статuti навчальних закладів, трансформувалися методи організації навчального процесу, пристосовувалися до нових умов учбові програми (робочі плани спеціальностей), трансформувалася структура ВНЗ. Раніше (Даніч, 2004) було введено поняття інформаційно-управлінської архітектури (ІУА), як узагальнення поняття структури організації. Зміни структур організацій, і ВНЗ в тому числі, в таких умовах у науковій літературі не досліджувалися. Дана робота якраз і присвячена дослідженню таких змін де-факто, виявленню основних закономірностей та шаблонів таких змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стратегічному прогнозуванню розвитку ВНЗ, моделям прогнозування такого розвитку приділяли увагу багато авторів, наприклад, російських – Титова, Шутов (Titova, Shutov, 2014), також досліджувався інноваційний розвиток ВНЗ, наприклад (Gardener, 2015). Так само авторами приділялася увага розвитку структури університетів задля досягнення різних цілей, наприклад, досягненню конкурентоздатності (Tirgopen, Nokkala 2009) або управління динамікою контингенту ВНЗ (Голубенко, Даніч 2012). Проблема переміщених ВНЗ сходу України теж приділялася увага, наприклад (Закіров, 2016), однак, причини, наслідки управлінських рішень, що приймалися, приділено недостатньо уваги, а також не досліджено нормативну базу переміщень ВНЗ.

Мета статті, завдання та методологія дослідження. Спочатку слід зауважити, що метою авторів не є аналіз і оцінка політичних подій, політичних вподобань та аспектів діяльності співробітників та керівників ВНЗ. Однак, оскільки для викладання матеріалу статті необхідне використання певних політичних понять, термінів, то такі терміни і поняття формулюються згідно з чинним законодавством України.

Метою статті є визначення основних напрямів розвитку інформаційно-управлінських архітектур ВНЗ в умовах дезінтеграції, корегування існуючих моделей розвитку. Задача статті – сформулювати існуючі проблеми діяльності ВНЗ, перш за все, Луганської і Донецької областей, виокремити фактори, що впливали на певні управлінські рішення щодо діяльності цих ВНЗ і перетворення їх інформаційно-управлінських архітектур.

Основні результати дослідження. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII в розділі VI, стаття 26 ("Про вищу освіту", 2014) встановлює основні завдання вищого навчального закладу, стаття 32 описує принципи діяльності, основні права та обов'язки вищого навчального закладу. Спираючись на ці статті, вищий навчальний заклад самостійно, згідно свого статуту, встановлює задачі, цілі, обов'язки, тощо. Як зазначалося вище, за замовчуванням вважається, що навчання проходить в мирних умовах, і ні студенти, ні викладачі ВНЗ, ні на території самого закладу, ні вдома не підлягають постійному впливу факторів, що можуть позбавити їх життя або здоров'я.

До 2014 року терористичні акти в Україні були винятком: з початку незалежності і до 2013 року включно здійснено лише п'ять резонансних терактів. При цьому втратили життя чотири людини. Всього за цей період СБУ розслідувала 22 кримінальні справи за статтею «здійснення теракту» (История терактов в Украине, 2014).

Однак, 2014 року сталася державно-політична криза, різко виріс рівень терористичної загрози. На сході України почалася антитерористична операція (АТО), бойовими діями були охоплені більшість районів Луганської та Донецької областей. Навіть на території відносно спокійної Харківської області, наприклад, за період з 29.06.14 по 07.05.15 було здійснено 25 терактів (більше, ніж за період з 1991 по 2013 в усій країні) (Список диверсій и терактов, совершённых в Харьковской области в 2014–2015 годах, 2016). Таким чином, початок АТО практично унеможливив на великій території не тільки роботу організацій, установ, підприємств, проведення навчальних занять, тощо, але й просто нормальне життя людей. Адміністрації навчальних закладів були змушені приймати рішення щодо їх безпеки.

Наприклад, в учбових закладах таких міст, як Краматорськ, Артемівськ, Северодонецьк, Слов'янськ, вирішення проблеми стали незаплановані навчальними програмами канікули, перенесення літньої сесії на осінь. Учбовим закладам, які опинилися на непідконтрольній Україні території після серпня 2014 року, крім шкіл, Міністерством освіти України було запропоновано переїхати. Частина ВНЗ, коледжів, технікумів переїхала, а частина – залишилася.

Вищезазначені обставини спонукали корегувати сукупність задач функціонування ВНЗ. Однією із головних задач ВНЗ стало збереження життя студентів та викладачів. В цьому аспекті набуло важливого значення дистанційне навчання. Переміщення юридичних осіб, зміна їх фактичного місцезнаходження призвели до режиму дистанційного навчання, а також фактично дистанційної роботи (хоча режим дистанційної роботи не передбачений законодавством України про працю).

У ВНЗ, які переїхали до інших міст, склалася ситуація, що частина викладачів та студентів живуть не за місцем розташування ВНЗ, в тому числі й на території проведення АТО. Ця ситуація призвела до фактичних порушень трудового законодавства України, яке не передбачає дистанційної роботи для викладачів. В рекомендаціях Міжнародної науково-практичної конференції «Вимушено переміщені особи в Україні: реалії та можливості» говориться про створення гнучкого графіка роботи за вахтовим методом. Така рекомендація фактично реалізована в багатьох переміщених ВНЗ, але її офіційний статус не визначений, що створює ризик фінансових порушень (нарахування заробітної платні особам, які формально були відсутні певний час на роботі) і відповідних порушень кримінальних справ щодо керівництва ВНЗ. Схожа ситуація з нарахуванням стипендій студентам денної форми навчання, які фактично навчаються дистанційно. Від них вимагають обов'язкової явки на екзамені (дистанційне складання екзаменів заборонене). Все це призводить до відмови ВНЗ від послуг працівників, які не можуть переїхати для проживання за місцем розташування ВНЗ. Різко скоротилася кількість студентів, як з причини неможливості витримувати режим присутності на заняттях (хоча б на екзаменах), так і з суто демографічних причин – різкого скорочення кількості випускників шкіл (Голубенко, 2012). До того ж, ці випускники вибирають ВНЗ, які розташовані подалі від зони АТО, що ще більше загострює проблему контингенту, а звідси – проблему фінансування і штатів ВНЗ.

Різке скорочення контингенту студентів і кількості штатних одиниць приводить керівництво переміщених ВНЗ до висновку про необхідність структурних змін: зменшення кількості напрямів і спеціальностей, об'єднання кафедр і факультетів, в багатьох випадках – їх скорочення. Це загальний тренд поведінки керівництва ВНЗ і наступних структурних змін, якому немає альтернативи у обставинах сьогодення часу. Більше того, політика Міністерства освіти та науки, направлена на підтримку переміщених ВНЗ, повинна виходити з необхідності об'єднання споріднених за напрямами підготовки ВНЗ, які розташовані на близьких територіях.

Робота ВНЗ у місцях, близьких до зони АТО, вимагає посиленої уваги до безпеки студентів і працівників, як на робочих місцях, так і на маршрутах переміщення між місцем проживання і розташування ВНЗ. Особливо це стосується студентів, які їдуть з непідконтрольних територій на залікові та екзаменаційні сесії, перетинаючи зону розмежування, де різко збільшується ризик обстрілів, збройних провокацій, погіршення фізичного стану з причини перевтоми із-за багатогодинних процедур перетину. Така безпека забезпечується відповідним графіком навчального процесу, наявністю місць розміщення студентів (гуртожитків), самою роботою по створенню цих місць і розміщенню студентів. Відповідно, зростають вимоги до структурних одиниць – навчальних відділів та відділів кадрів, адміністративно-господарчих служб, розширюються і ускладнюються їх функції, які, в свою чергу, вимагають інформаційної підтримки, створення і використання баз даних студентів та викладачів, системи зручного і дешевого мобільного зв'язку (електронна пошта, Skype, Viber). ВНЗ активізували роботу по запровадженню систем дистанційного навчання (Moodle, зокрема), використанню з цією метою соціальних мереж (наприклад, ВКонтакте), різко збільшився трафік електронної пошти.

Для ВНЗ, що залишилися в зоні АТО ситуація була складнішою, бо люди весь час знаходилися в небезпеці, іноді цілодобово під обстрілами, а якщо ні – то ризикували своїм

життям просто на вулицях, бо на території, непідконтрольній Україні збройні формування різного підпорядкування постійно застосовували зброю задля досягнення своїх цілей.

Інституціональне середовище для ВНЗ на тимчасово окупованих територіях («Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями», 2015) у 2014 році було неформальним, бо закони України на цій території не діяли, а соціальні, політичні, юридичні правила встановлювалися на основі особистих уявлень, міркувань, поглядів, тощо людей, які керували ВНЗ. Деякі ВНЗ працювали за робочими планами спеціальностей Міністерства освіти України, деякі швидко переходили на російські плани навчання, а деякі – за освітніми планами спеціальностей обох держав. До 2016 року інституціональне середовище сформувалося: були прийняті конституції ДНР (14.05.14) і ЛНР (18.05.14), прийняті закони, норми правила щодо суб'єктів господарювання, організацій, установ, в тому числі для навчальних закладів, прийняті кримінальні кодекси, готується до прийняття громадянський кодекс. Слід зазначити, що більшість законів є копіюванням російського законодавства, однак, частина положень, законів, нормативів залишилися українськими.

Великою є проблема легітимності дипломів, які отримують випускники ВНЗ, так як представники Міністерства освіти і науки України неодноразово підкреслювали, що дипломи із печатками ЛНР та ДНР не визнаються. 17 листопада 2015 року було проведено засідання Акредитаційної комісії МОН України на якому «прийнято рішення позбавити вищі навчальні заклади, які розташовані на території Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження, та на окупованих територіях Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, ліцензій на здійснення освітньої діяльності» (Рішення Акредитаційної комісії, 2015), (Чергове засідання Акредитаційної комісії МОН, 2015). Деякі ВНЗ переїхали на підконтрольну територію частково і наказами цих ВНЗ факультети та кафедри, які залишилися на непідконтрольній території, були виведені зі складу ВНЗ.

З іншого боку, внаслідок того, що ЛНР та ДНР не визнаються російським урядом, самі дипломи теж не визнаються, але дипломи на території Росії прирівнюються до українських і, таким чином, мають силу при вступі на роботу. Однак, юридично це не закріплене, тому навчальні заклади і самі студенти, прагнуть отримати диплом державного зразка.

Виходом з такої ситуації стало отримання дипломів Російської Федерації, які за угодою про взаємне визнання дипломів вищої освіти, є легітимними в Україні. ВНЗ укладає договір про співпрацю із певним російським ВНЗ, випускники складають там державні екзамени і захищають дипломні проекти і роботи, при цьому оформлюються документи таким чином, що студенти закінчують ВНЗ екстерном. В певних ВНЗ складання держекзаменів і захист дипломів може проходити онлайн, без виїзду у Росію (Что ждет выпускников с дипломами и аттестатами "ДЛНР"?, 2015). Зауважимо, що громадяни України, які проживають на території ЛНР і ДНР, можуть навчатися у ВНЗ України в дистанційному режимі та отримувати українські дипломи, що сприяє створенню лояльного середовища для мешканців окремих районів Луганської і Донецької областей. Однак, для вступу до ВНЗ необхідно мати український або російський атестат. Виключно дистанційного навчання для таких студентів немає, вони повинні з'являтися на екзаменаційні сесії та захисти робіт (курсівих, дипломних).

Слід зазначити, що розділення ВНЗ було, по суті, поділом однієї системи на дві, багато в чому подібні на оригінал, але не тотожні. Як зазначалося, передислокація ВНЗ привела до суттєвих змін в структурі навчальних підрозділів – кафедр, факультетів і інститутів. Їх кількість суттєво зменшилась, паралельно відбулося зменшення наукових, управлінських та навчально-допоміжних підрозділів, зокрема наукових лабораторій та інститутів. Так, в СХУ ім. В. Даля до літа 2014 року було 105 кафедр і 24 підрозділів рівня факультету. На перше вересня 2016 року – відповідно 40 і 12.

Зазнали змін й інформаційні складові інформаційно-управлінських архітектур (ІУА) університетів. В більшості випадків ВНЗ переміщувалися без інформаційно-технічного забезпечення (hardware), а нерідко й без необхідного програмного забезпечення (software), в першу чергу – корпоративних університетських мереж з серверами. Змінювався постачальник інтернет-послуг – провайдер, що могло призводити до проблем з хостингом (виділенням дискового простору для зберігання та забезпечення роботи сайтів) а також підтримкою електронних поштових скриньок.

В багатьох випадках змінювалося доменне ім'я (особливо для ВНЗ, які залишалися на території ЛНР, ДНР). Вкрай великою проблемою стало порушення документообігу, неможливість доступу до баз даних, архівів, особистих справ викладачів та студентів (особливо для ВНЗ, які переміщалися на територію, підконтрольну Україні).

Якщо порівняти умови роботи двох груп ВНЗ – тих, що переїхали і тих, що залишилися, можна сказати, що головна проблема перших це – житло і матеріальна база для навчання, для других – це саме середовище, в якому приходиться проводити свою діяльність і забезпечувати легітимність дипломів.

Більшість кафедр, факультетів і ВНЗ, для яких матеріальна база є важливою під час навчального процесу (лабораторії двигунів, верстатів і таке інше) не переїхали. Також, не менш важливим фактором впливу на рішення про переїзд стали політичні вподобання.

Аналіз ситуації з різних сторін і точок зору приводить до висновку про необхідність певної інституціоналізації, узаконювання поведінки суб'єктів діяльності, в тому числі навчальних закладів, у критичних, кризових ситуаціях. Певною мірою така поведінка визначена Кодексом цивільного захисту України (КЦЗУ) (Кодекс цивільного захисту України, 2017), законами та нормативними актами державних служб з надзвичайних ситуацій (НС). Але, ці нормативні акти стосуються безпосередніх загроз – природних, терористичних, військових тощо, наприклад – військового нападу, бомбардування (Про боротьбу з тероризмом, 2017). Вкрай стисло і узагальнено стаття 20 КЦЗУ визначає завдання і обов'язки суб'єктів господарювання, зокрема проведення оцінки ризиків виникнення НС, організацію та здійснення під час виникнення НС евакуаційних заходів щодо працівників та майна суб'єкта господарювання.

Порядок діяльності підрозділів з питань цивільного захисту або призначених осіб визначається відповідними положеннями про них або посадовими інструкціями. Але такі положення не містять шаблонів організаційної поведінки суб'єкта в цілому у складних ситуаціях, обмежуючись питаннями евакуації людей із будівель тощо. Мова не йде про евакуацію суб'єкта в цілому. Відсутність шаблонів поведінки керівництва суб'єктів господарювання у складних умовах дезінтеграції, відсутність таких шаблонів для керівництва МОН і ВНЗ призвела до абсолютно запізненого реагування, до втрат матеріальної бази, до хаосу у поведінці професорсько-викладацького складу ВНЗ. Лише деякі ВНЗ чи їх структурні підрозділи (зокрема Сєверодонецький технологічний інститут СНУ ім. В. Даля) своєчасно відреагували на загрозу дезінтеграції.

На наш погляд, вкрай запізніла реакція керівництв ВНЗ на сепаратистські виклики була результатом відсутності такої реакції з боку МОН України, що пояснюється повною неготовністю до подібного розвитку подій, а в основі - інформаційно-архітектурною недосконалістю системи управління навчальними закладами. Антикризовий менеджмент передбачає визначення поняття і сутності кризи, її основних різновидів і відповідних реакцій, шаблонів, паттернів поведінки, хоча б підходів до їх екстреного формулювання. Відповідні положення повинні бути документовані.

Такі документи повинні базуватися на документах вищого порядку – законах, положеннях, статутах, стратегії або планах дій держави, міністерств (в т.ч. міністерства освіти), місцевих органів. Зазначимо, що перелік таких документів визначається стратегією національної безпеки та військовою доктриною, які розробляються і затверджуються відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України».

Таким чином, маємо ієрархію нормативних документів стосовно дій навчального закладу або будь-якої організації чи підприємства на випадок агресії або процесів дезінтеграції (рис. 1).

Ключові пункти документів мають бути такими:

- ✓ класифікація ситуацій;
- ✓ перелік основних дій на можливі випадки (конкретизація дій залежить від рівня документа, наприклад, «Стратегія національної безпеки України» – переміщення чи закриття ВНЗ, Стратегія ВНЗ – згортання учбової діяльності, видання довідок студентам, перевезення або знищення документації та персональних даних по студентах та викладачах, консервація приміщень тощо);

- ✓ визначення відповідальних осіб та міри відповідальності.

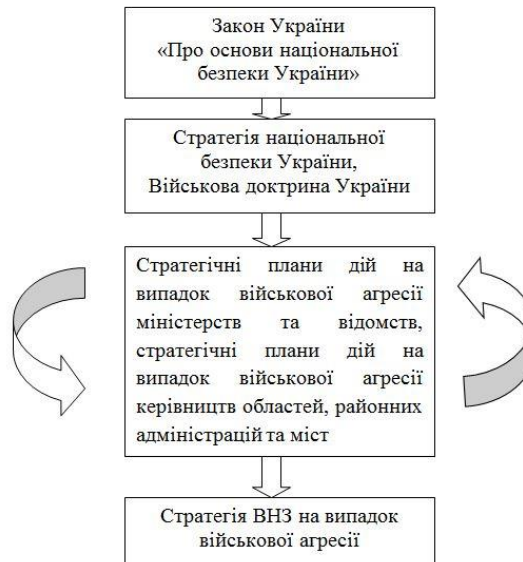


Рис. 1. Ієрархія нормативних документів.

Джерело: авторська розробка

Висновки. Встановлено шляхи змін інформаційно-управлінських архітектур ВНЗ під час збройних конфліктів та дезінтеграції, визначено основні риси змін як в управлінській, так і в інформаційній складовій ІУА. Зазначено якісні та кількісні результати таких змін. Визначено основні проблеми ВНЗ, що опинилися в зоні бойових дій, переміщені на підконтрольну Україні або залишилися на неконтрольованій території, де змінюється інституціональне середовище. Побудовано ієрархію нормативних документів, що забезпечать швидке і якісне прийняття управлінських рішень стосовно змін у ВНЗ за умов дезінтеграції або бойових дій. Окреслено умови, які приводять до змін у стратегічному плануванні розвитку ВНЗ.

Література

1. Талєб Н. Н. Черный лебедь. Под знаком непредсказуемости / Н.Н. Талєб – М.: КоЛибри, 2009. – 528 с.
2. Данич В.Н. Моделирование быстрых социально-экономических процессов: монография / В.Н. Данич – Луганск: Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2004. – 304 с.
3. Titova N. Predictive model of strategic development of a university / N. Titova, A. Shutov // 2nd International Conference on Information Technology and Quantitative Management / ITQM, 2014. – p. 928 – 938.
4. Gardener G. Innovative Strategies of American World-Class Research Universities / G. Gardener, L. Antoniuk, O. Tsyркun // «Університетська освіта» / Інститут вищої освіти ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [гол. ред. Л.Л. Антонюк]. - 2015. - № 3. – С. 21– 27.
5. Tirronen J. Structural development of Finnish universities: achieving competitiveness and academic excellence / J. Tirronen, T. Nokkala // Higher Education Quarterly / - 2009. Vol. 63, Issue 3, pp. 219-236.
6. Голубенко О.Л. Управління ВНЗ з використанням моделей динаміки контингенту / О.Л. Голубенко, В.М. Даніч // Ділове та публічне адміністрування: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (26-28 квітня 2012 р. Луганськ – Слов'янськ). – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. – С. 391-394.

7. Закіров М. Деякі аспекти розв'язання проблем внутрішньо переміщених осіб [Електронний ресурс] / М. Закіров // Резонанс. – 2016. – № 39. – С. 5-10. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2016/rez39.pdf>.
8. Закон України "Про вищу освіту" [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, документ № 1556-VII, чинний, поточна версія – редакція від 01.07.2014. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.
9. История терактов в Украине [Электронный ресурс] / РИА Новости Украина. Репортажи. Интервью. Аналитика – 2014. – Режим доступа: <http://rian.com.ua/analytics/20141128/360085030.html>.
10. Список диверсий и терактов, совершённых в Харьковской области в 2014—2015 годах [Электронный ресурс] / Википедия Свободная энциклопедия – 2016. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_диверсий_и_терактов,_совершённых_в_Харьковской_области_в_2014—2015_годах.
11. Голубенко А.Л. Моделирование и управление динамикой контингента высшего учебного заведения / А.Л. Голубенко, В.Н. Данич, Н.А. Пархоменко // Моделирование социально-экономических систем: теория и практика: Монография; под ред. В.С. Пономаренко, Т.С. Клебановой, Н.А. Кизима. – Х.: ФЛМ Александрова К.М.; ИД «ИНЖЭК», 2012, - С. 266 – 275.
12. Постанова Верховної Ради України «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями» [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 17, ст.128, документ 254-19, чинний, поточна версія – редакція від 17.03.2015. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254-viii>.
13. Рішення Акредитаційної комісії [Електронний ресурс] / від 17 листопада 2015 року, протокол № 119. – Режим доступу: <http://ak.gov.ua/protokolu-zasidanj>.
14. Чергове засідання Акредитаційної комісії МОН [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України – 2015. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/11/17/vidbulosya-cherbove-zasidannya-akreditacijnoyi-komisiyi-mon/>.
15. Что ждет выпускников с дипломами и аттестатами "ДЛНР"? [Електронний ресурс] / NEWSLAND – 2015. – Режим доступу: <http://newsland.com/user/4297728044/content/chto-zhdet-vypusknikov-s-diplomami-i-attestatami-dlnr/4927085>.
16. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, документ 5403-17, чинний, поточна версія – редакція від 01.01.2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17/page>.
17. Закон України "Про боротьбу з тероризмом" [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, документ 638-15, чинний, поточна версія – редакція від 05.01.2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.

References

1. Taleb N. N. (2009) Black Swan. Under the sign of unpredictability. Moscow: KoLibri.
2. Danich V.N. (2004) Simulation of rapid socio-economic processes: monograph. Lugansk: Izd-vo VNU im. V. Dalja (Издательство ВНУ им. Владимира Даля).
3. Titova N., Shutov A. (2014) Predictive model of strategic development of a university. Proceedings of the 2nd International Conference on Information Technology and Quantitative Management (Russia, Moscow, 2014), Moscow: ITQM, pp. 928–938.
4. Gardener G., Antoniuk L., Tsyrukun O. (2015) Innovative Strategies of American World-Class Research Universities. Universitets'ka osvita [University education], No. 3, pp. 21–27.
5. Tirronen J., Nokkala T. (2009) Structural development of Finnish universities: achieving competitiveness and academic excellence, Higher Education Quarterly, Vol. 63, Issue 3, pp. 219-236.
6. Golubenko O.L., Danich V.M. (2012) The governance of higher education institution using the models of the dynamics of contingent. Proceedings of the Dilove ta publichne administruvannja: Materiali II Mizhnarodnoї naukovo-praktichnoї konferencії (Ukraine, Lugans'k, 26-28 april 2012), Lugans'k: Vid-vo SNU im. V. Dalja, pp. 391-394.

7. Zakirov M. (2016) Some aspects of solution of problems of internally displaced persons Resonance (electronic journal), no. 39, pp. 5-10. Available at: <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2016/rez39.pdf> (accessed 28/03/2017).
8. Verkhovna Rada Ukrainy (2014) The law of Ukraine "On higher education" Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [The Supreme Council Of Ukraine] (electronic journal), no. 1556-VII, valid, the current version – edition 01.07.2014. – Available at: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu> (accessed 28/03/2017).
9. RYA Novosti Ukrayna (2014) History of terrorist attacks in Ukraine. RIA Novosti Ukraine. Reports. Interview. Analytics (electronic journal). Available at: <http://rian.com.ua/analytics/20141128/360085030.html> (accessed 28/03/2017).
10. VikipediJa Svobodnaja jenciklopedija (2016) List of sabotage and terrorist attacks in the Kharkiv region in 2014-2015 (electronic journal). Available at: https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_диверсий_и_терактов,_совершённых_в_Харьковской_области_в_2014—2015_годах (accessed 28/03/2017).
11. Golubenko A.L., Danich V.N., Parhomenko N.A. (2012) Modeling and control the dynamics of the contingent of educational institutions. Modeling socio-economic systems: theory and practice: Monograph. Kharkov: ID «INZhJeK», pp. 266–275.
12. Verkhovna Rada Ukrainy (2015) Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine "On the recognition of individual regions, cities, towns and villages in Donetsk and Lugansk regions temporarily occupied territories". The Supreme Council Of Ukraine (electronic journal), no. 254-19, valid, the current version – edition 17.03.2015. – Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254-viii> (accessed 28/03/2017).
13. Akredytatsiina komisiia Ukrainy (2015) The decision of the Accreditation Commission. Accreditation Commission of Ukraine (electronic journal), Protocol № 119 – edition 17.11.2015. – Available at: <http://ak.gov.ua/protokolu-zasidanj> (accessed 28/03/2017).
14. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (2015) A regular meeting of the Accreditation Commission of the Ministry of education and science of Ukraine. The Ministry of education and science of Ukraine, – Available at: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/11/17/vidbulosya-cherhove-zasidannya-akreditacijnoyi-komisiyi-mon/> (accessed 28/03/2017).
15. NEWSLAND (2015) What awaits the graduates with diplomas and certificates "DLNR"? NEWSLAND (electronic journal), – Available at: <http://newsland.com/user/4297728044/content/chto-zhdet-vypusnikov-s-diplomami-i-attestatami-dlnr/4927085> (accessed 28/03/2017).
16. Verkhovna Rada Ukrainy (2017) The code of civil protection of Ukraine. The Supreme Council Of Ukraine (electronic journal), 2017, no. 5403-17, valid, the current version – edition 01.01.2017. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17/page> (accessed 28/03/2017).
17. Verkhovna Rada Ukrainy (2003) The law of Ukraine "On combating terrorism". The Supreme Council Of Ukraine (electronic journal), no. 638-15, valid, the current version – edition 05.01.2017. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (accessed 28/03/2017).